

**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi
Thomae tomi quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Disputatio XLIII[.] De subiectione & obedientia Christi, & praeceptis,
quorum est capax.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

De subiectione, & obedientia Christi & preceptis,
quorum est capax.

EX tribus illis predicatis, quæ Diuus Thomas in his articulis attigit, scilicet minor, subiectus, seruus, primum nullam difficultatem habet, quæ in reposita sit, & ad præsentem disputationem pertineat. Quod enim Christus ratione personæ suæ, & propria naturæ diuinæ non sit minor Patre, sed æqualis illi, non hoc loco, sed in materia de Trinitate ex professo tractandum est, & in disputatione 2. huius materiæ, quæ præsentis negotio sufficere videbatur diximus: quod autem Christus ratione humanitatis, & secundum illud esse, quod ab illa habet, sit minor Patre, & se ipso ut Deo, nullus dubitare potest. Quandoquidem constat, humanam naturam esse inferiorem diuinæ, ut ipsemet Christus confessus est Ioann. 14. *Pater maior me est*, iuxta veriorum, & communiorum expositionem. Alia enim explicatio quorundam Græcorum, qui de persona diuinæ ratione originis hoc intelligunt, minus propria est, & pie explicanda, ut latius in materia de Trinitate dicendum est. Quod vero pertinet ad modum loquendi, existimo, illam locutionem, Christus est minor Patre, non esse sine sufficienti determinatione usurpandam, in illo enim loco Ioan. 14. satis ex circumstantiis constabat, Christum de se ut homine loqui: sic enim inquit: *Si diligeretis me, gauderetis utique, quia vado ad Patrem, quia Pater maior me est*: discedebat enim ab eis secundum humanitatem, & secundum illam ad Patrem ibat, & eodem sensu illum, maiorem se appellat: requiritur ergo determinatio, non solum propter vitandum periculum erroris, sed etiam in rigore sermonis, quia si simpliciter fiat comparatio, in rigore sit inter personas, vel inter illud totum, quod Christus est, & Patrem, in quo sensu non potest dici simpliciter minor. Item, quia hæc locutio: *Verbum aut Filius est minor Patre*, simpliciter falsa est, sine ulla dubitatione: ergo nec Christus dicendus est simpliciter minor, quia nulla est ratio, cur dicamus hoc predicatum, minor, habere eam vim limitandi subiectum, ut formaliter pro Christo tantum ut homine supponat. Addatur ergo determinatio, quæ multo magis necessaria erit, si comparatio fiat ad personam Verbi seu Filij, ut ex dictis circa articulum secundum constet. Solum potest ob stare autoritas D. Thomæ hic articulo 1. ad primum, ubi tacum ait, conuenientius esse apponere determinationem ad vitandum errorem Arii, qui posuit Filium minorem Patre. Ac deinde sumi potest argumentum, quia nulla apparet specialis ratio, ob quam non possit de Christo simpliciter dici esse minorem Patre aut Deo, sicut alia predicata ab humanitate sumpta simpliciter de illo enunciantur. Respondetur ad D. Thomam, asserere quidem esse conuenientius determinationem apponere, non negare autem, ex vi & rigore sermonis esse necessarium, neque hoc examinasse, sed omisisse tanquam rem minoris momenti. Vel certe ita locutus est, quia non semper est necessarium explicite addere determinationem illam, sed satis est, quod ex antecedentibus & consequentibus colligatur, nam illa est quædam virtualis & implicita determinatio: tamen quia hoc interdum est ambiguum, ait Diuus Thomas conuenientius esse, regulariter loquendo, determinationem addere. Ad rationem ex his, quæ diximus, facile colligi potest differentia inter hoc predicatum & alia. Quæ dupliciter potest declarari. Primo, quia hoc predicatum, minor, est relatiuum & comparatiuum: unde absolute Christo attributum respectu Patris comparatur id, quod est Christus,

Christus
quomodo in
uer sit Patre,

¶ Vnde per hunc modum etiam unus homo potest dici sibi subiectus & seruus, secundum diuersas sui partes.

Libro 1. de
Trinit. c. 7.
om. 1.

Ad alia autem argumenta patet responsio ex dictis. Nam Augustinus * asserit Filium se ipso minorem esse, vel sibi subiectum, secundum humanam naturam, non secundum diuersitatem suppositorum.

COMMENTARIUS.

QUÆSTIO huius articuli fere eadem est cum quæstione articuli præcedentis, solumque est à Diuo Thom. proposita: tum ad conciliandam diuersam Sanctorum dicta: tum ut doceret, maiorem circumspicionem in locutione hac seruandam esse, quoniam hæc relationes, subiecti, minoris aut serui, videntur distinctionem suppositorum requirere, & indicare. Et ideo respondet, has locutiones simpliciter non esse usurpandas propter dictam causam, & ita exponit Cyrillum & Damascenum, quos citat, cum illo vero addito, in quantum homo, dicit esse ad mittendas, cum Augustino lib. 1. de Trinit. cap. 7. & 8.

Dubium.

Solum potest circa literam huius articuli dubitari de sensu cuiusdam regulæ, quam in fine corporis D. Thom. adiungit. Dicit enim, relationes, quæ conueniunt Christo ratione suæ personæ, simpliciter & sine addito esse de illo prædicandas, ut esse Dominum, superiorem, &c. relationes vero, quæ illi conueniunt ratione humanæ naturæ, esse prædicandas cum determinatione prædicta: aut enim D. Thom. hoc intelligit de his predicatis, quando simpliciter dicuntur sine explicatione alicuius termini: & hoc modo nulla est differentia, quia sicut Christus dicitur simpliciter dominus, ita potest dici simpliciter subiectus iuxta dicta articulo præcedenti: aut loquitur de his predicatis, quando in illis explicatur terminus, qui sit ipsemet Christus, ut in præsentis articulo tractatur quæstio: & in hoc sensu nulla est differentia, quia sicut Christus non potest simpliciter dici subiectus sibi sine addito: ita nec potest dici dominus sui sine determinatione, est enim eadem ratio, quia non minus vna relatio, quam altera, indicat distinctionem suppositorum, & ideo necessaria est determinatio naturæ, per quam hic error excludatur. Respondetur cum Caietano regulam intelligendam esse in priori sensu, nam in posteriori nulla est differentia, ut ratio facta concludit, in priori autem sensu potest varijs modis intelligi. Primo, ut illa differentia non fundetur in necessitate simpliciter, seu in rigore propositionum, sed vt conuenienti modo loquamur ad vitandum periculum erroris, & hoc quidem est verum, sed non satis rem explicat. Secundo, ut semper, & in omnibus locutionibus necessaria sit illa differentia, seu determinatio, ut propositio in rigore vera sit. Et hoc non videtur necessarium, nec ad mentem D. Thom. ut ex articulo præcedenti colligitur, & ex dicendis constabit. Tercio sensus esse potest, prædicata significantia relationem conuenientem Verbo ratione diuinitatis, seu personæ suæ, semper, & in vniuersum posse dici simpliciter, & absolute de Christo: alia vero, quæ significant subiectionem, vel aliam similem imperfectionem, non semper dicenda esse simpliciter de Christo, siue hoc sit propter rigorem sermonis siue propter vitandum periculum, utroque enim modo contingere potest, ut dicemus.

Responsio.

stus, eum Patre, & affirmat esse aliquid minus illo, quod simpliciter falsum est, quia in Christo aliquid est, quod non est minus, quam Pater. Secundo, & clarius (quamvis in re idem sit) quia prædicatum *minor*, includit negationem repugnantem supposito Christi: prædicata autem, quæ sunt huiusmodi, vel nullo modo attribui possunt Christo, etiam cum determinatione, ut, *homo*, si fortasse illa non sufficiat ad impediendam vel tollendam illam negationem, licet contingat in hoc prædicato, *filius adoptivus*, ut suo loco dicitur. Vel saltem non enunciantur de Christo sine determinatione, ut, *homo*, quando illa sufficit ad limitandam negationem ad esse humanum, ut contingit in hoc prædicato, incepit esse, vel in hac voce, *creatura*, rigoro sumpta. Ita ergo est in præsentem, nam minor includit negationem equalis: imò illa negatio est veluti fundamentum aut proxima conditio fundans illam relationem: hæc autem negatio repugnat Verbo divino; unde nullus, ut existimo, concedet hanc locutionem simpliciter & sine addito, *Christus non est equalis Patri*, cum determinatione autem, in quantum homo, recte conceditur, quia limitatur negatio ad esse humanum: idem ergo est de prædicato *minor*. Alia vero prædicata ab humanitate sumpta, non semper includunt negationem similem, ut constat ex supra dictis quæst. 16. Et signum, quod supra adduxi, recte declarat hanc differentiam, nam alia prædicata, quæ dicuntur de Christo simpliciter sub nomine Christi, dicuntur etiam sub nomine Verbi, aut Filij Dei, vel Dei, regulariter loquendo, ut esse passum, mortuum &c. At vero in præsentem de Verbo aut Filio Dei non potest absolute dici non esse æqualem, aut esse minorem Patre. Quis enim audeat ita loqui? Signum ergo est, inter hæc & alia prædicata humanitatis esse aliquam differentiam, ob quam non possint illa in rigore dici de Christo simpliciter, sed tantum cum determinatione, ut *homo*.

Omissa ergo relatione *minoris*, seu *inaequalis*, de alijs duabus, *subiectionis*, & *servitutis*, sigillatim disputandum est, quia aliquo modo distinguuntur, & proprias difficultates habent, ut videbimus. Quia vero *subiectionis* relationem quandam dicit ad præceptum, & obedientiam, consistit enim *subiectionis* in capacitate præcepti, & ad illum proprie dicit relationem qui potest præcipere, unde proprius actus personæ subiectæ, ut sic, est obedire, ideo de his omnibus hoc loco dicendum est, & prius erit res ipsa explicanda, scilicet, quo modo Christus capax præcepti fuerit, & quibus præceptis fuerit subiectus, & deinde modum loquendi breviter explicabimus.

SECTIO I.

Utrum Christus Dominus fuerit capax præcepti, cui esset subiectus.

Ratio dubitandi est, quia præcepta habent vim coactivam, unde illud directe cadit sub præceptum, ad quod lex cogit: ut D. Thom. docet. 1. 2. q. 90. art. 3. ad 2. & q. 100. art. 9. & ideo nullus potest imponere legem, nisi qui potestatem habet coactivam, ut efficaciter possit inducere ad observationem legis, ergo solus ille est capax præcepti, qui subdi potest virtuti coactivæ, hoc autem Christo repugnat, ergo, Confirmatur primo, & explicatur, quia obligatio præcepti includit hanc divinam comminationem, si hoc non feceris, eris mihi inimicus. Sed hæc moraliter fieri non potest, nisi ad eum, qui potest fieri inimicus, quod Christo repugnat, ergo similiter illi repugnat vera, ac propria obligatio legis, & præcepti. Unde confirmatur secundo, quia Christus est impecabilis ab intrinseco, & ex natura sua, ergo non est capax præcepti. Patet consequentia, quia præceptum obligat sub reatu culpæ; hæc vero obligatio non ca-

dit nisi in eum, qui est capax culpæ. Tandem confirmatur, quia Christus est supremus dominus: habet ergo potestatem dispensandi in omni lege, poterat ergo secum dispensare, non ergo obligabatur.

Propter hæc nonnulli opinati sunt, Christum non esse capacem præcepti. Distingunt tamen inter præceptum, & mandatum, ut præceptum sit vera lex, verâ obligationem inducens, cuius transgressio, iustitiæ seu obedientiæ contraria sit, mandatum vero laicius patet, & significat non solum rigorosum præceptum sed etiam quamcunque directionem, seu regulam, quæ aliquid mandat, seu potius ordinat, aut commendat tanquam conveniens, seu melius: quæ distinctio fundamentum habet in D. Thom. 1. 2. q. 99. art. 5. ubi ex Hieron. refert, in præceptis esse iustitiam, in mandatis charitatem: quod dictum habetur in Glossa ordinaria in proemio in Marcu. Dicitur autem præceptum continere iustitiam, quia continet ius superiori debitum, & eius observantia ad rectitudinem morum necessaria est: mandatum vero dicitur continere charitatem, quia eius observantia non est in rigore necessaria, nec fundatur in iure superiori debito, sed in quadâ amicitia, seu perfectione. Habet etiam hæc distinctio fundamentum in Chryl. Theophyl. & alijs sectione vltima citandis. Dicunt igitur Christum non esse capacem proprii præcepti, quia non est capax propriæ obligationis, ut rationes factæ videntur probare dicunt tamen fuisse capacem mandati: tum propter testimonio Scripturarum in fra citanda: tum quia per modum directionis potuit intelligere, quid Deo esset gratius, ut illud quasi commendatum haberet ad volendum, & exequendum.

Ut tamen certo constet, de quo sit disputatio, suppono, quæstionem hanc tractari de proprio præcepto, ut à consilio distinguitur, & est vera lex superioris: hoc enim vox ipsa in rigore significat: & idem significat vox, *mandatum*, ut constat ex omnium Latinorum usu, alia enim significatio minus propria est & non adeo usitata. Est autem de ratione proprii præcepti & legis ut obligationem inducat, quæ obligatio necessitatis interdum appellatur, & debitum ut constat ex D. Thom. 1. 2. q. 90. art. 4. ubi ait, esse proprium legis habere virtutem obligandi, & 1. 2. q. 104. art. 4. §. 5. & 6. ait, præceptum includere quandam iustitiæ necessitatem: & idem significat hac 3. p. q. 47. art. 2. ad secundum. Idem Caietan. 2. 2. q. 104. art. 1. ad finem. Durand. in 1. dist. 37. q. 40. num. 14. & 15. Et à posteriori declaratur, quia non est aliud, in quo possit præceptum à consilio distingui, præsertim quando ab eodem legislatore, vel consultore, Deo neminem, manant. Nam per consilium Deus dirigit alium ad id faciendum quod consultat: e quod suum iudicium manifestat, quod id melius esse indicat, imò & suam voluntatem ad id magis propensam ostendit, solique deficit à ratione præcepti, quia per consilium non intimat Deus homini talem voluntatem suam, quia velit illum obligare ad id faciendum quod consultat: ergo hæc voluntas est de ratione legis, siue in illa consistat formaliter lex, siue tantum sit radix & quasi anima legis: vis ergo obligandi, & inducendi debitum seu obligationem est de ratione legis. Atque hoc modo distinguere videtur consilium à præcepto Paulus 1. Cor. 7. cum enim dixisset, De virginibus præceptum Domini non habeo, consilium autem do, subdit inferius, Qui statuit in corde suo, non habens necessitatem: scilicet, quare præceptum inducit, potestatem autem suo voluntatis; scilicet eligendi id quod consultatur, servandi v. g. virginitatem. Atque ita hunc locum, & hanc differentiam declarant Cypr. serm. de Nativ. Christi, in fine Aug. lib. de Sancta virgine. c. 30. & lib. 1. de adulter. coniug. c. 14. & 15. Amb. epi. 82. longe ante med. Hieron. epi. 22. ad Eustoch. de servand. virginit. parâ ante med. & li. 1. con. Iovinian. aliquantulum à principio, Chryl. serm. hom. 63. in Matt. & omnes Pauli expositores loco citato.

Ac denique a priori declaratur, nani actus consilij per se non est actus superioris, quia non est actus iurisdictionis, & id est de quacunque voluntate vel delicto, quo vnus velle potest, vt alius hoc faciat, aut velit, sola autem voluntas obligandi, & precepti ab ea manans, & intimans seu inducens obligationem, est proprie actus superioris habentis iurisdictionem in subditum, ad determinandum illum moraliter ac politice ad aliquid faciendum: hoc autem non facit, nisi obligando & quasi coarctando illum ad id quod precipit, vt non possit aliud iure seu honeste facere.

Ex quo infero, de ratione proprii precepti esse, vt eius transgressio vel omisio, libera ac sufficienter voluntaria, peccaminosa sit & praua. Loquor autem de proprio precepto, vt omittam legem pure poenalem, vel regulam pure directiuam, formaliter vel virtualiter obligantem ad poenam, quia vel hec non sunt proprie leges, sed pacta quadam seu conventiones, quibus subiunguntur tali poenae, qui hoc fecerint, etiam si in eo non peccent: vel, si leges sunt, non obligant determinate ad talem actum, sed ad hoc distinguunt, vel ad faciendum actum, vel, si non fecerint, ad poenam impositam acceptandam & soluendam. Illis autem premis quae in Christo locum non habent, non potuit illi verum preceptum imponi, quin veram obligationem induceret, & necessitatem moralem talis actus, vel bonitatis ad bonos mores, vt quieriam 18. tractatu est. Quapropter fieri non potuit vt imponeretur preceptum verum, quin consequenter induceretur necessitas seruandi illud ad vitandam culpam, ac Dei inimicitiam, si preceptum intelligatur esse de re graui, & in hoc constitit difficultas tacta, quod in hoc precepto includitur comminatio, nisi hoc feceris, priuaberis diuina amicitia, quae videtur indecens respectu Christi.

Nihilominus tractando de precepto in hac proprietate sumpto, dicendum est, Christum hominem proprie, & vere fuisse capax precepti quoad vim directiuam eius, & obligationem faciendi, quod lex precipit, & vitandi quod prohibet. Hae est sine dubio sententia D. Thom. hoc loco, & infra, quae 47. & communis, vt exijs, quae in sequentibus dicemus, plane constabit: & videtur posse sumi ex 6. Synod. ad 17. in definitione fidei, vbi definiuntur duae Christi voluntates non contrariae, quia voluntas humana non resistebat, nec reluctabatur, sed subiecta erat diuinae voluntati. Oportebat enim, inquit, carnis voluntatem moueri, sub iugo voluntatis diuinae iuxta sapientiam. Athanasius, Potest etiam ex sacra Scriptura probari. Psalm. enim 39. de Christo dicitur, vt Aug. Euthym. & alij, imo & Paul. ad Hebr. 10. exponunt, In capite libri scriptum est de me, vt faciam voluntatem tuam, Deus meus, volui, & legem tuam in medio cordis mei, & alia plura; & vrgentiora afferemus infra agentes de speciali precepto moriendi pro hominibus. Ratione probatur primo, quia voluntas Christi humana, non erat sibi regula suorum actuum, habebat enim superiorem, a qua poterat dirigi, & gubernari, ergo Christus secundum hanc voluntatem humanam poterat a superiori recipere talem regulam suorum actuum, vt ad honestatem morum necessarium esset illi se conformare, haec autem regula est lex, seu preceptum, ergo. Secundo, Christus vt homo, est subiectus Patri, ergo subijci potest legibus eius. Quo argumento ratione concedit, & concludit D. Thom. 1. 2. questio 93. artic. 4. ad 2. Christum vt hominem esse subiectum legi aeternae antecedens probatur a D. Thom. hic, & inferius tractabitur. Nunc breuiter declaratur: quia Christus vt homo est creatura, ergo subiecta creatori, illud enim dicitur subiectum, quod est sub potestate alterius, nihil autem magis est sub alteri potestate, quam creatura sub creatore. Rursus, non est quaecunque creatura, sed rationalis, ergo subijcitur vt creatura rationalis, & libera libertate creata, propria autem subiectio huius creaturae est, vt precepto superioris subdatur. Tertio, in Christo Domino fue-

runt virtutes creatae, etiam ille, quae respiciunt superiorem, habuit enim veram religionem, qua Patrem colebat, & ad illum orabat, veram humilitatem, verum timorem, & similia, vt in superioribus ostensum est: ergo & veram, & propriam obedientiam, est enim eadem ratio, praesertim cum Scriptura sacra hanc virtutem in illo maxime commendat, quae proprie intelligenda est, cum commode possit: vera autem, ac propria obedientia non est, nisi vbi potest interuenire preceptum.

Nec contra veritatem hanc obstant rationes factae. Ad primam enim respondetur primo, de ratione precepti tantum esse, vt faciat actum necessarium ad rectitudinem, & honestatem virtutis, & haec proprie dicitur vis directiuam precepti, vis autem coactiuam, quae respicit comminationem poenae, non est per se, ac simpliciter necessaria ad preceptum. Quia in precepto per se tantum est intentio moralis determinatio & directio ad actus morales: haec autem sufficienter fit per intimationem voluntatis superioris induentis obligationem. Igitur comminatio per se necessaria non est ad preceptum, sed, ad summum, secundario ad illud pertinet: & accommodari debet iuxta capacitatem eius, cui imponitur preceptum, vnde si ille non est capax transgressionis, nulla coactione, aut comminatione poenae indiget, & ideo in eo potest habere locum preceptum quoad vim directiuam sine coactione, sic enim interdum princeps obligatur suis legibus quoad vim directiuam, non tamen quoad coactiuam: & in Beatis sunt precepta sine vlla comminatione.

Secundo dicitur ad argumentum, simul cum prima confirmatione, in precepto praesertim diuino contineri in virtute illa comminationem, quae per illam conditionalem explicatur. Nisi hoc feceris, eris mihi inimicus: non est tamen necesse, vt formaliter, & directe fiat talis comminatio. Vt autem Christus sit capax precepti virtute consentis comminationem illam, satis est, vt natura eius humana secundum se considerata, & prout esse posset in proprio supposito, sit capax illius status, & poenae, quae per illam conditionalem explicatur: vel certe satis est, vt talis natura habeat aliam superiorem, cuius voluntatem respicere debeat tanquam regulam suae voluntatis. Nam ex hoc fit, vt a superiori illa voluntate praescribi possit aliquid, vt necessarium ad honestatem morum, seu ad charitatem conseruandam, in quo in virtute continetur illa conditionalis: quamuis ipsa ratio precepti melius, & formaliter explicetur per hanc affirmatiuam, & absolutam propositionem, hoc praescribitur per preceptum tanquam necessarium ad virtutem seu charitatem, quam per illam conditionalem, seu negatiuam Si hoc non feceris, non eris mihi amicus.

Vnde ad secundam confirmationem respondetur, Christum esse impeccabilem ratione supposito, voluntatem autem humanam eius ex se, & ex natura sua non esse impeccabilem, & hoc satis esse, vt sit capax precepti: quamuis enim sit vnica Verbo, semper tamen manet inferior, & subdita, licet per ipsammet superiorem voluntatem ita gubernetur, vt non possit a bono deficere.

Ad vltimam confirmationem primum dicitur, quaedam precepta esse omnino indispensabilia: deinde non sequi potest secum dispensare, ergo non tenetur legibus. Princeps enim suis legibus obligatur, & tamen potest secum dispensare sicut cum alijs, imo ex dispensatione possibili, potius infertur obligatio legis, quia non habet locum dispensatio, nisi vbi intercedit obligatio. Tandem (quod ad rem spectat) licet Christus vt Deus, sit supremus omnium dominus, & ideo vt sic non sit capax precepti: tamen Christus vt homo, non habet supremum dominium per voluntatem humanam, imo secundum illam non potest non esse sub potestate alterius, & ideo eius legibus subdi potest.

Responsio
ad arguta.

Via coactiuam
non est de
necessitate
precepti.

Illatio ex di.
st.

D. Thom.

VI. Synod.

Christus
quomodo
capax pra-
cepti.
Psalm. 39.
Augus.
Euthym.
Heb. 10.

D. Thom.

SECTIO II.

Quibus legibus fuerit Christus subiectus, vel subiecti potuerit.

*Lex diuina
quæstio.*

Hæc quæstio præsertim tractanda est, de diuinis legibus: nam hoc loco præcipue agimus de subiectione Christi ad Deum: tamen per occasionem, & ad complementum materiæ, dicendum etiam erit de legibus humanis: lex autem diuina duplex est: altera naturalis, altera positua, quæ diuini vltimi potest in legem communem, seu generaliter Ecclesiæ, aut populo Dei propositam, vt fuit lex vetus, & est nunc lex gratiæ, & in specialem, vt si Christus habuit aliquod speciale præceptum sibi impositum. De hoc dicemus scilicet sequent. cetera hic breuiter expediri possunt.

D. Thom.

Dico ergo primo. Christus Dominus subiectus fuit legi Dei æternæ, seu naturali. Ita docet S. Thom. 2. 2. q. 93. ar. 4. ad 2. vbi de æterna lege loquitur, sed est eadem ratio de naturali. Et eam docet late Ioan. Medina, Codice de pen. tract. 3. q. 1. vbi licet in alijs multis de merito, & satisfactione Christi minus digne sentiat: in hoc tamen bene loquitur, immerito tamen existimat hanc obligationem repugnare cum perfecta satisfactione de rigore iustitiæ, vt satis dictum est in q. 1. artic. 1. Probat ergo conclusio, quia Christus tenebatur amare Deum, & non mentiri, & vitare alia quæ sunt intrinsece mala.

Obiectio.

Dices, Etiam mētiri, vel esse infidelem in promissis seruandis, est intrinsece malum respectu diuinæ voluntatis, & tamen non propterea Deus obligatur præcepto, sed voluntas eius natura sua abstracta est, & omnino aliena ab omni huiusmodi malo. Respondetur, hinc recte sequi, voluntati Christi ex vi & natura talium obiectorum necessarium esse ad honestatem morum, ea vitare, quæ sunt intrinsece mala, etiam si per intellectum præscindamus omnem legem superioris, quod commune est Christo cum alijs omnibus, qui ratione vtuntur, vt latius in 1. 2. tractatur. Ex hoc tamen vltius sequitur, voluntatem Christi humanam, eo quod inferioris ordinis est, & superiorem habet, teneri ex præcepto superioris, quod per naturalem rationem illi manifestatur, hæc omnia mala vitare, vel contraria bona facere, quia hæc obligatio est quasi proprietas intrinseca, & connaturalis rationali naturæ, quæ superiorem habet, cuius gubernationi, & prouidentie subdita sit. Et hæc conclusio procedit tam de pura lege naturali, quæ consideratur respectu humanæ naturæ præcise sumptæ, quam de lege supernaturali, quæ connaturalis est gratiæ, seu naturæ vt eleuatur per gratiam, & supernaturalem cognitionem, est enim eadem ratio de veritate. Nec vero est quod inquiramus, an potuerit Christus non obligari hac lege naturali, vel an potuerit cum eo in hoc dispensare, non enim magis potuit hæc obligatio à Christo homine, quam ab alijs hominibus seungi, quia (vt dixi) est quasi naturalis proprietas consequens humanam naturam. An vero naturalis lex simpliciter auferri possit, aut dispensari, nõ est hoc loco disputandum, cum in materia de legibus proprium habeat locum.

*Christus
immunus le-
gem huma-
natam.*

Dico secundo. Christus Dominus nullis humanis legibus subiectus fuit, quamuis de absoluta Dei potestate, subiectum esse non repugnauerit. Prior pars probatur optime illa ratione, quia Christus etiam in humanitate sua habuit dominium, & ius superioris ordinis super omnes homines per potestatem excellentiæ, vt latius infra qu. 2. dicturi sumus: non ergo magis potuit humanis legibus obligari, quam possit Rex lege lata ab aliquo sibi subdito obligari. Vnde Matth. 17. de legibus tributorum agens ipse conclusit, ergo liberi sunt filij: quem locum Patres omnes de Christo intelligunt, & ex illo colligunt Theologi in 2. & 44. Christum non fuisse subiectum regibus tē-

poralibus. De quo videri potest D. Tho. ibi. q. 1. ar. 2. Bonau. ar. 3. qu. 1. Soto in 4. d. 25. q. 2. art. 1. Turrecremata lib. 4. sum. p. 4. c. 37. vbi refert, Ioannem XXII. contrariam sententiam, quæ fuit Marfilij Patavini, erroris damnaße. Et hæc conclusio magis constabit ex dicendis in conclusione sequenti.

Sed contra, quia Christus tenebatur obedire Mari, cui erat subditus. Luc. 2. Respondetur, spōse suæ se illi subdidisse sicut Iosepho. iure tamen, & in rigore non fuisse obligatum, quia potestas excellentiæ & iurisdicção, quam Christus habebat, etiam in matrem suam, & erat superior & altioris ordinis. Dices, Ergo non tenebatur Christus illa lege naturali, quæ obligantur filij colere parentes, & obedire illis, quod est contra præcedentem conclusionem. Respondetur, simpliciter negando consequentiam, tenebatur enim Christus pietatem seruare & respectu matris: tamen quia hoc præceptum affirmatiuum est, non semper obligat, neque eodem modo, neque ad eodem actus, sed iuxta occurrentes circumstantias, & quia hæc in Christo erat: multo alterius rationis, quàm in alijs hominibus, ideo diuerso modo obligari potuit illo præcepto.

Dico tertio. Christus Dominus non fuit subiectus illis diuinis legibus posituiuis, quæ pro vniuersa Ecclesia, aut Israelitico populo datæ sunt. Declaratur, quia hæc lex tantum est duplex, noua, & vetus de noua facile probatur, quia ipsemet Christus fuit autor, & legislator huius legis: Considerandum vero est leges statorum humanos in eodem obligari legibus suis, quando illæ versantur in materia quæ ad ipsos legislatores pertinet, siue hoc sit, quia sub hac conditione censentur accepisse potestatem ferendi leges siue quia lex naturalis eos subijcit talibus legibus, eo ipso quod sunt eiusdem status, & conditionis cum alijs, ad quos leges feruntur, in Christo autem Domino hoc non habet locum respectu legis nouæ & scilicet conditæ: tum quia non sub hac conditione accepit potestatem legislatiuam, quæ in ipso fuit alterius, & excellentioris rationis: tum quia non habuit statum eiusdem rationis cum subditis vt ad illum talis lex pertinere potuerit. Quod ita etiam declaratur, quia quādo lex Principis respicit subditos, vt subditi sūt, vt est v. g. lex de soluendis tributis, talis lex non obligat Principem: sed ad hunc modum proportionatè est in presenti, nam lex gratiæ à Christo lata respicit homines vt peccatores, seu vt viatores, atque adeo existentes in inferiori statu.

Igitur solum superest, vt de veteri lege hanc conclusionem probemus, non enim defuerunt qui dicerent Christum fuisse legi veteri obnoxium atque adeo obligatum ad seruandam illam. Ita tenet Ioan. de Medina supra, cui videntur fauere verba ipsius Christi Matth. 5. de se dicentis: Non veni soluere legem sed adimplere, & Paulus ad Galat. 4. dicens, misisse Deum filium suum factum sub lege. Fauent etiam Athanasius in disputatione cum Ario. circa finem, quæ habetur tom. 4. & Cyril. Alexand. lib. 2. de Fide ad Regi. longe post medium, & epistol. ad monachos Aegypti sub finem, quæ habentur in 1. tomo. Concil. Ephes. cap. 1. & 5. qui dicunt Christum fuisse subditum legi. Et probatur ratione, quia illa lex generaliter fuit lata pro omnibus hominibus. Israelitici populi, per circumcisionem ad Dei populum aggregatis: vnde est illud Pauli ad Galat. 5. Testificor omni homini circumcidenti se, quia debitor est vniuersæ legi facienda, sed Christus fuit de illo populo, & circumcissus, ergo fuit sub illa lege comprehensus, nullibi enim legimus illum fuisse specialiter exemptum, aut cum illo dispensatum, ne illa lege teneretur.

Nihilominus verissimam censo assertionem positam, quæ videtur esse sententia D. Tho. infr. q. 37. ar. 3. & 4. vbi simpliciter negat, Christum fuisse obnoxium veteri legi, & idem dicit de Beata Virgine quoad ea, quæ ad Filium pertinebant, & quæst. 40. artic.

Christi non
subiectus
legi veteri.
Soto.

artic. 4. licet dicat Christum Dominum semper servasse legem veterem: non tamen ex obligatione, sed propter alias congruentias, quas ibi adducit. Pro eadem sententia multa congerit Ioannes Arboreus libro 3. Theosoph. c. 6. Idem docuit Soto in 4. dist. 2. qu. 1. artic. 3. in fine, qui optimam rationem indicat, nam illa lex data est populo Iudaeorum pro se, & sua posteritate, sub qua solum comprehenduntur posteri, qui via ordinaria, & per seminalem rationem à progenitoribus descendunt, ergo Christus, qui hoc modo genitus non est, non est sub illa lege comprehensus. Quod explicatur, & confirmatur à simili, quia præceptum datum Adæ pro se, & posteritate sua in illo, ut in capite contenta, non comprehendit Christum, sicut nec transgressio eius, quia Christus non continebatur in Adamo secundum seminalem rationem, sed solum secundum corpulentam substantiam: ergo similiter præceptum de circumcisione datum Abraham & posteritati eius, non comprehendit Christum, quia in lumbis eius non continebatur secundum seminalem rationem: ergo pari ratione non fuit Christus obnoxius uniuersæ legi Moisaicæ.

Obiisio.

Dicitur fortasse aliquis, argumentum recte concludere simpliciter & absolute loquendo: non tamen supposita circumcisione, quam Christus assumpsit, nam per eam videtur sese obnoxius reddidisse uniuersæ legi faciendæ, iuxta testimonium Pauli supra citatum. Respondetur tamen, eodem modo posse applicari rationem, quia sicut lex circumcisionis data est Abraham, & filiis eius, qui naturaliter ex illo generabantur: ita lex vetus solum fuit posita pro hominibus ex eadem stirpe progenitis, vel etiam pro alijs puris hominibus, si circumcidi vellent, præsertim quia, cum illa lex esset imperfecta, & ad ostendendam imbecillitatem naturæ imposita, solum hominibus imperfectis, & ex origine sua peccato subiectis imposita fuit. Vnde ad Galat. 3. ait Paul. legem propter transgressionem esse positam: & infra dicit legem fuisse paedagogum in Christo, ut ex fide iustificarentur, qui sub illa tenebantur, & eadem colligi potest ex tota epistola ad Rom. & præsertim cap. 6. ubi distinguuntur, esse sub lege, & esse sub gratia: multo ergo magis distinguuntur, esse sub lege, & esse ipsi autorem gratiæ, non ergo fuit sub lege Christus, qui fuit autor gratiæ. Item cum esset umbra futurorum, & illius finis & complementum futurus esset Christus, per quem abroganda erat, non debuit Christo imponi vnde ad Galat. 3. dicitur, illam legem positam esse, donec veniret semen, quod est Christus. Deinde Christus erat Dominus legis, & ideo non fuit decens, ut etiam secundum humanitatem illi subderetur: vnde Matth. 12. cum Iudæi illum calumniarentur, quod Sabbathum non seruaret, respondet, Dominus est filius hominis, etiam Sabbathus. Quod explicans August. lib. questio in Matth. qu. 10. dicit, illis verbis ostendisse Christum, se non esse subiectum legi, quia erat Filius Dei naturalis, & Dominus legis. Et ad eundem sensum trahi possunt verba Ioann. 5. Pater meus vsq. modo operatur, & ego operor, quibus Christus ad similem calumniam respondit: quasi diceret se cum Patre omnia fecisse, & facere, & ideo non esse subiectum legi, ut indicant Cyril. libro. 2. in Ioan. cap. 33. & August. tract. 17. in Ioan. quamquam D. Thom. aliter & satis bene explicet infra. qu. 40. articulo. 4. ad 1. Aliqui hoc confirmant ex verbis Pauli ad Galat. 3. dicentis, legem veterem datam esse per Angelos in manu mediatoris, id est Christi, ut ipsi exponunt. Ac si sit sensus, illam quidem legem ordinatam esse per Angelos, tamen totam positam esse in potestate Christi, & illam non obligasse. Sed est expositio aliena omnino à sensu Pauli, & omnium Doctorum interpretatione, mediator enim illo loco appellatur Moyses, qui inter Deum & populum interueniens, & sequenter fuit, ut dicitur Deuter. 5. dicitur ergo lex data in manu mediatoris, quia Angeli non immediate pro-

Galat. 3.

Roman. 6.

Matth. 12.

August.

Ioan. 5.

Cyrl.

August.

D. Thom.

D. Thom.

A mulgarant, & dederunt legem populo, sed Moyse, per quem lex data est, ut dicitur Ioan. 1. ex hoc ergo loco nihil probari potest. Alia vero, quæ adduximus satis hanc veritatem confirmant.

Argumenta vero contrariæ sententiæ ex dictis fere soluta sunt, dicitur enim Christus non venisse ad soluendam sed ad implendam legem. Primo, quia licet non fuerit legi obnoxius, plene tamen ac perfecte illam seruauit, ut eleganter D. Thom. explicuit in illo art. 4. qu. 40. Secundo, quia Christus impleuit legem sicut veritas figuram, vel sicut donatio promissionem, ut bene Augustin. lib. 16. contra Faust. c. 6. & lib. 18. à princ. & lib. 19. c. 24. Tertio impleuit legem, quia quidquid perfectionis legi deerat, ipse addidit, & compleuit, ut idem dicit August. lib. 1. de ser. Dom. in monte c. 14. Et ad eundem modum dicit Chrysost. hom. 16. in Matth. Christum impleuisse legem dando gratiam, quam lex dare non poterat. Denique dici potest impleuisse legem: quia per passionem, & mortem suam illam consummavit, ut D. Thom. infra explicat. qu. 47. arti. 2. ad primum. Quod vero Paul. ait, Christum factum esse sub lege non ius, sed factum, non obligationem, sed usum significat, ut indicat Hieron. August. & Ambros. & clarius Anselm. dicens, Subditus est legi, non quia ipse legi quidquam deberet, sed ut nos redimeret. Et S. Thom. q. 37. arti. 1. factum, inquit, sub lege, quia pondus legis in se sustinuit. Et idem est sensus Athanasij, & Cyril. locis superius allatis, qui simul asserunt, Christum & fuisse liberum, & subditum legi, liberum scilicet, quoad obligationem; subditum vero quoad obsequium.

Responsio.

ad argum.

D. Thom.

August.

Chrysost.

Hieron.

August.

Ambros.

Anselm.

D. Thom.

SECTIO III.

Virum habuerit Christus aliquid speciale præceptum datum, cui fuerit subiectus.

De hoc dubium præcipue tractari solet de præcepto moriendi pro hominibus, an Christus illud habuerit, & quale illud fuerit. Quidam enim Theologi negant, Christo Domino impositum fuisse hoc præceptum. Ita sentit Palud. in 3. d. 12. quest. 2. arti. 3. Palud. solum quia princeps (ut inquit) solutus est legibus. Quod fundamentum insufficiens est, ut ex dictis patet. Eandem sententiam tenet Dionys. Cisterciensis in 3. quest. 3. artic. 2. conclus. 6. qui existimat obligationem præcepti repugnare cum perfecto merito de condigno. Quod tamen in superioribus iam à nobis reiectum est. Videtur autem hanc eandem sententiam docuisse Chrysost. hom. 59. & 74. in Ioan. docet enim, illud mandatum, quod Christus dicit habuisse à Patre, non fuisse verum & proprium præceptum, sed solum mandatum in illa latiori significatione, in 1. sect. explicata: & hom. 7. in epist. ad Philip. explicans obedientiam Christi contra Arianos, inquit: O insensati, & amentes, nam & amici nos obediunt, & nihil nos hoc dignatur, ut Filius obediret Patri, non in seruili conditione decidens: sentit ergo, illam obedientiam non fuisse in ordine ad præceptum proprie sumptum sed in ordine ad diuinam voluntatem sibi simpliciter in sinuatam & commendatam, cui Christus per humanam voluntatem maxime conformis fuit. Vnde sumi potest probabilis ratio, qua ut Christus in omnibus exequereetur voluntatem Patris, non indiguit præcepto, sed sola voluntatis paternæ cognitione, perfecta enim obedientia non expectat præceptum, sed ad numerum superioris voluntatis mouetur, ut D. Thom. docet 2. 2. qu. 104. arti. 2. Vnde Theophyl. exponens verba illa Ioan. 15. Si præcepta mea seruaueritis, manebitis in dilectione mea; sicut & ego præcepta Patris mei seruauit, & maneo in eius dilectione, inquit, hoc temperans se audientium infirmitati dicit, non enim, qui omnium est legislator, mandatu obnoxius, & sine paternis mandatis vivere non potest, hoc enim cogitare fuerit absurdissimum: & in fine cap. 14. exponit illud: Sicut mandatum dedisti mihi Pater, sic facio, hoc modo: quod complacitum est illi, &

Chrysost.

D. Thom.

Theophyl.

kkk 4

decre-

Ioan. 10.

decretum ab eo suscipio, & perscio: & infra. Mandatum & dedit, hoc est voluit, dixit, approbavit, decrevit. Et confirmatur primo ex verbis eiusdem Christi Ioann. 10. Propterea me diligit Pater, quia ego pono animam meam, ut iterum sumam eam; nemo tollit eam a me, sed ego pono eam a me ipso: potestatem habeo ponendi eam, & potestatem habeo iterum sumendi eam, hoc mandatum accepi a Patre meo. Vbi in primis eodem modo loquitur Christus de morte sua, & resurrectione, utriusque dicens se habuisse mandatum a Patre: non potest autem dici habuisse proprium praeceptum resurgendi: tum quia illud magis erat opus diuinitatis, quam humanitatis; tum etiam, quia alias semper Christus operatus esset ex praecepto, quia de omnibus sciebat Patris voluntatem, ergo neque moriendi habuit proprium praeceptum. Deinde in illis verbis insinuat Christus totum hoc negotium positum fuisse in suo arbitrio, & voluntate, quod etiam Chrysost. notauit homil. 24. super ad Heb. circa verba illa cap. 12. Apiciens in autorem fidei, & consummationem Iesum, qui proposito sibi gaudio subiit crucem, confusus ne contempta. At vero si habuisset proprium, & rigorosum praeceptum, non esset simpliciter positum in eius arbitrio, & voluntate. Vbi etiam insinuat ratio illa supra tractata, quia si Christus habuisset huiusmodi praeceptum, non libere sed necessario illud impleuisset, quia est impeccabilis: Tandem confirmatur, quia vix intelligitur, quomodo fuerit possibile tale praeceptum moriendi, quia praecepta sunt deijs, quae sunt in nostra potestate; sed mors illa non fuit omnino posita in voluntate Christi, quia profecta est ex praua voluntate Iudeorum, ergo.

Chrysost.
Heb. 12.

D. Thom.

Dicendum nihilominus est, Christum habuisse verum, & proprium praeceptum redimendi genus humanam per passionem & mortem suam. Ita sentit D. Thomas, in 1a q. 47. art. 2. & 1a q. 41. art. 6. ad 2. Et fundamentum est, quia Christus ut homo potuit obligari, & subiici huic praecepto, ut ex supra dictis satis constat, sed Scriptura sacra proprie & iuxta communiorem Patrum sententiam intellexit, significat habuisse hoc praeceptum, ergo intelligenda est de vero, & proprio praecepto, cum facile possit, & sufficiens congruentia non desit: minor constat ex citatis verbis Ioan. 10. Hoc mandatum accepi a Patre, & 14. Sicut mandatum dedit mihi Pater, si facio, & 15. Patris mei praecepta seruauit, quae omnia proprie intelligit Augustin. tract. 79. in Ioan. lib. 13. de Trinit. cap. 14. & qu. 55. super Deuteronomio, quibus locis interdum vocat hoc mandatum, Patris voluntatem, non quia proprium praeceptum non sit, sed quia ita loqui solemus de superioris praecepto, dicentes hanc esse superioris voluntatem. Et eodem modo loquitur Christus Ioan. 4. cum dicit cibum suum esse, ut faciat voluntatem Patris, id est, ut sanctificationem nostram operaretur, sicut sibi erat a Patre praescriptum, ut exponit Gregor. Nil. lib. de Beatitudinib. circa illud, Beati qui esurunt, & sitiunt iustitiam. Et de eadem voluntate recte exposit Paul. ad Hebr. 10. illud psal. 39. In capite libri scriptum est de me, ut facerem voluntatem tuam, quam voluntatem statim legem appellauit subdens, Deus meus, voluit, & legem tuam in medio cordis mei, ut notauit Agatho. Pap. in epist. 1. quae refertur in VI. Synod. act. 4. Ac denique propter eandem Patris voluntatem ait Christus Matth. 26. Pater mi. si non potest hic calix transire, nisi bibam illum, fiat voluntas tua, dicit enim non posse quia iure non poterat, intelligebat enim necessitatem praecepti virgere, ut indicauit Damasc. lib. 3. de Fide, cap. 14. Secundo principaliter hoc colligitur ex Paulo ad Philip. 2. Factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis, quod de propria obedientia intelligendum est, cum facile possit: propria autem & vera obedientia non est, nisi ubi interuenit praeceptum, quod est veluti formale obiectum eius, ut constat ex 2. 2. quaest. 104. Et optime confirmatur (verbene notauit Origen. homil. 2. in Cant.) ex illo ad

Ioan. 10.
14. & 15.
August.

Ioan. 4.

Gregor. Nil.

Heb. 10.
Ejal. 39.Agath.
Pap.

Matth. 16.

Damasc.

Philip. 2.

Origen.

Roman. 5. Sicut per unum inobedientiam peccatores constituti sunt multi, ita & per unius obedientiam, inhi constituentur multi obedientiam ergo Christi, inobedientia Adae opposita fuit: licet ergo illa fuit vera inobedientia praecepto contraria, ita haec fuit vera obedientia praecepto conformis, quam collationem, seu comparationem Christi cum Adamo recte ponderauit Cyril. lib. 10. in Ioan. cap. 11. Tertio hinc reddi potest congruens ratio huius praecepti, fuit enim expediens, ut sicut homines per inobedientiam perdituri fuerant, ita per obedientiam repararentur. Item etiam, quia opus ex obedientia factum, ceteris paribus, perfectius est, & Deo gratius. Præterea potuit hoc expedire, ut Christus nobis esset omni ex parte perfecti humilitatis, & obedientiae exemplar. Congruentias alias, & alia Patrum testimonia in huius veritatis confirmationem adducit Cardinalis Toletus, Ioan. 10. annotat. 14.

Quæri vero non immerito potest, quale fuerit hoc praeceptum, an mere positum, vel omnino naturale. Dupliciter enim intelligi potest Deum imposuisse Christo Domino hanc obligationem, vno modo directe præcipiendo illi, ut per mortem suam homines redimeret. Alio modo solum reuelando illi hoc esse medium necessarium ad hominum redemptionem, quia ipse decreuerat, nullam aliam satisfactionem pro hominibus acceptare: multi enim existimant, ex hoc solo posteriori modo, absque alio positum, praeceptum ex ipsa lege naturali charitatis statim ortam esse in Christo obligationem sustinendi passionem, & mortem: quia lex charitatis obligat ad ponendam corporalem vitam pro salute spirituali proximi, & multo magis obligat ad ponendam illam pro salute spirituali totius naturae. Quod si dicatur hoc esse verum in puris hominibus, quorum vita corporalis non tanti momenti est, quanti spiritualis vita proximi, at vero in Christo non videri eandem rationem, quia eius vita eo quod esset vita Dei, erat infiniti valoris: certe hoc non videtur multum obflare, quia quamuis illa esset vita Dei, tamen non amittebatur simpliciter, sed ad tempus breue propter æternam proximorum vitam exponebatur. Unde negari non potest, quin secundum ordinem charitatis præcedendum fuerit illud bonum spirituale proximorum, illi corporali damno proprio, ergo eadem ratione recte intelligi potest eandem charitatem ex se obligasse ad subueniendum proximis in tanta necessitate constitutis. Neque etiam refert dicere, potuisse Christum alio modo, scilicet, unico actu suo, si faciente succurrere hominibus, supponimus enim ex ordinatione diuina, hoc medium fuisse necessarium ad reparationem hominum. Et confirmatur & declaratur, quia si fingamus Christum cognouisse, esse sibi medium necessarium ad promerendam gloriam, & resurrectionem sui corporis, & resurrectionem ad vitam inmortalem, sustinere passionem, & alios huius vitae labores, etiam si non haberet aliud praeceptum positum, ex ipsa lege naturali charitatis propria, teneretur ea mala sustinere propter tantum bonum sui corporis, seu humanitatis suae: ergo ad eundem modum potest intelligi similis obligatio propter æternam gloriam animarum. Nec dissimile argumentum colligi potest ex obligatione charitatis ad Deum, in cuius gloriam, & honorem redundat hominum gloria & redemptio: ipse igitur Dei amor veluti natura sua potuit obligare ad sumenda omnia illa mala propter Dei honorem, & gloriam. Et hoc modo videtur defendere hanc sententiam Anselm. libro 1. Cur Deus homo, c. 8. & 9. & videtur mihi valde probabile, quamquam in se non sit magna diuinitas. Et facile intelligi potest, verumque modum praecepti in hoc negotio interuenisse, cum simul esse non repugnet, & vtrumque charitatem Dei, & Christi erga homines commendat.

Ad

Respon. ad
argum.

Ad argumenta ad Chrysostom. primum dicitur, A
eum propter vitandos Arianos eo modo fuisse lo-
cutum, illi enim de Filio vt Deo intelligebant, ha-
bere mandatum à Patre, & esse illi obedientem: ipse
vero, vt hunc errorem radicis euelleret, explicare
voluit hæc omnia, & conuenire Christo secundum
assumptam naturam, & non includere imperfectio-
nē repugnantē diuino supposito. Et ideo (vt D. Tho.
supra dicta quæ. 47. arti. 2. ad 1. notauit) addit Chryf.
illa verba, Non est intelligendum, quod prius expectauerit
audire, & opus ei fuerit dicere: sed voluntarium monstra-
uit processum, & contrarietatis ad patrem suspensionem de-
struxit. Itaq; non intendit negare præceptum, sed ne-
gat fuisse impositum Christo propter imperfectio-
nem aliquam. Ex quo simul responsum est ad conie-
cturam ex verbis Chrysostomi. desumptam. Secundo
dici potest, Chrysost. & Theophyl. docuisse, Christo
non aliter fuisse impositum hoc præceptum, quam
ostendendo illi diuinam voluntatem, & decretum
de ijs omnibus, quæ ad redimendos homines facere
oportebat, non tamen negare, hinc ortam esse Chri-
sto obligationē charitatis ad redimendos homines,
quin potius indicant non indignasse alia positua
lege, & obligatione, vt hoc faceret, quod per se bo-
num, & necessarium erat, supposita Patris volunta-
te, & ita videtur sententia eorum coincidere cum
sententia Anselmi. supra tractata: vel certe volunt
Christum propter summam perfectionem suam nō
indignasse præcepto expresso, sed tantum tacito, &
infinuato in ipsa voluntate Patris.

Ad primam confirmationem ex loco Ioan. 10. re-
spondetur, ex ipso contextu aperte colligi, aliter fieri
sermonē de morte, & aliter de resurrectione: sicut
inquit Christus, Propterea me diligit Pater, quia ego pono
animam meam, vt iterum sumam eā, illud ergo intelli-
gitur esse vt medium, hoc vt finis: de illo ergo me-
dio intelligitur accepisse mandatum, vt per illud ta-
lem finem consequeretur. Quod vero ibidem dicitur,
totum negotium mortis, & passionis Christi pos-
simum fuisse in eius voluntate, non excludit obliga-
tionem, sed ostendit liberam & spontaneam volun-
tatem, qua Christus morti se obtulit: ostendit etiam
superiorem quandam, & excellentem voluntatem
quam habuit, vt posset, cum vellet, morti tradi: non
antea. Quomodo autem cum hoc præcepto potue-
rit hæc libertas coniungi, supra questio. 13. latissime
tractatum est.

Ad vltimam confirmationem respondet supra
Anselmus, Christo non fuisse directe præceptum vt
moreretur, sed vt veritatem prædicaret, & in iusti-
tia perseveraret vsque ad mortem, propter quod a-
liqui imponunt Anselmo, quod negauerit hoc præ-
ceptum. Sed immerito, ipse enim aperte illud ad-
mittebat, explicat tamen modum, quo intelligendum
est, non enim ibi præceptū est, vt ipse efficeret mor-
tem suam, sed vt illam sibi oblatā sustineret, & am-
plexeretur, vt bene etiam notauit Scot. in 3. dist. 10.
questio. 2. ad 2. Et hoc modo dicit Anselm. Christo
fuisse præceptum, vt non desisteret à seruanda iusti-
tia, & veritate prædicanda, etiam si mortem sustine-
re oporteret: & quia Deus præiudicauerat prauas volū-
tates Iudæorum hoc fuisse operaturas, ideo absolu-
te & simpliciter dicendum est, habuisse Christum
præceptum moriendi pro hominibus, quod his tām-
dem verbis bene exposuit Anselmus. Potest tandem
dici, quia præcepit illi mori Pater, cum hoc præcepit, vnde in-
tulerat mortem.

SECTIO IV.

An simpliciter dicendus sit Christus subiectus Patri,
vel solum illa determinatione, vt homo.

Hic iam non est questio de re, sed tantum de mo-
do loquēdi, nam in re certissimum est ex omni-

bus dictis, Christum vt hominem esse subiectum
Deo, & iure, & facto: iure quidem, quia tenetur præ-
ceptis eius parere: facto vero, quia & semper illi o-
bedit, & promptissimam, & paratissimam habet vo-
luntatē ad parendum illi: vnde in Concilio Alexan-
drino quod habetur in Epist. 10. Cyrilli, sic legitur,
Non ignoramus, quod cum Deus sit, & homo sub Deo fa-
ctus sit, secundum legem humanitatis natura competentem.
In quibus verbis etiam ratio huius veritatis cōtine-
tur quæ etiā ex dictis est satis manifesta, & alia Patrum
testimonia, ex dictis in commentario ar. 2. circa fol.
ad 3. & ex sequenti disput. peti possunt. An vero hæc
locutio: Christus est subiectus Patri, simpliciter profe-
renda sit, vel solum cum addito, D. Thom. recte di-
cit, melius esse determinationem ponere ad tollen-
dam omnem ambiguitatem, & suspensionem Ariani
erroris: quod maxime verum est, si de Verbo aut Fi-
lio, sub his nominibus sermo sit. Simpliciter tamen,
& in rigore sermonis non videtur necessaria illa de-
terminatio, vt etiam D. Tho. indicat, quia esse sub-
iectum nihil aliud est, quam habere voluntatem sub-
iectam voluntati alterius: vnde hoc prædicatum
conuenit supposito ratione naturæ, & nihil includit
repugnans supposito secundum se, ergo in rigore
potest absolute, & simpliciter de Christo affirmari,
quia sicut simpliciter est homo, ita simpliciter habet
voluntatem humanam, quæ natura sua subiecta est
voluntati diuine. Et confirmatur, quia Christi simp-
liciter dici potest obediens Patri, sicut dicitur sim-
pliciter mortuus, vnde & Scriptura ita absolute lo-
quitur, sed esse obedientem idem est quod esse sub-
iectum, ergo.

Dices. Qui est subiectus alteri, est minor illo, sed
Christus (vt diximus) non potest simpliciter dici mi-
nor Patri, sed solum cum addito, in quantum homo
ergo nec poterit dici simpliciter subiectus. Respon-
detur, negando consequentiam, quia per illud præ-
dicatum, minor, fit comparatio absolute, & simplici-
ter in perfectione, quæ absolute, & simpliciter æ-
qualis est in Christo, & Deo seu Patri, & solum secū-
dum quid, id est, secundum assumptam naturam est
minor: at vero prædicatum, subiectus, solum signifi-
cat proprietatem quandam, seu relationem conue-
nientem personæ, ratione assumptæ naturæ: vnde
non est necesse, vt is, qui est subiectus, sit simpliciter
minor, sed solum vt habeat voluntatem aliquā mi-
norem, seu inferiorem alteri.

Aduertendum vero est, hæc omnia potissimum
intelligi, si hæc subiectio referatur ad Patrem, vel ad
Deum, si autem referatur ad Verbum, seu ad Filium
sic erit simpliciter necessaria determinatio, quia si
absolute Christus diceretur subiectus Verbo, aut
Filio, significaretur distinctio suppositorum inter
Verbum, & Christum. Et ideo vt hic error caueatur
addenda est determinatio, qua sufficienter denotetur
hanc subiectionem tantum esse secundum di-
uersas naturas, & ita traditur in dicta Epist. 10. Cy-
rilli, ex Concilio Alexandrino. At vero si locutio fiat
per relatiuum reciprocum dicendo, Christum esse
subiectum sibi ipsi, minus necessaria videri potest de-
terminatio, quia illudmet relatiuum includit suppo-
siti identitatem: nihilominus tamen illa locutio re-
icienda est, quia simpliciter prolata quandam in se
repugnantiam inuoluit, nemo enim sibi ipsi subii-
citur, sicut nec est inferior, aut minor se ipso, & i-
ta in dicto Concilio Alexandrino absoluta reiici-
tur.

DISPUTATIO XLIV.

In duas Sectiones distributa.

De seruitute Christi.

Quamquam seruitus subiectionem includere vi-
deatur, aliquid tamen importat præter subie-
ctionem